

Nuo šių mokslo metų Lietuvos mokyklos
atsiveria visiems vaikams — turintiems skirtingų
galių ir negalių, poreikių, gebėjimų, gyvenimo
istorijų. Mokiniai laukiami jiems artimiausioje
bendrojo ugdymo mokykloje.

Daugiau:
www.itrauktis.lt

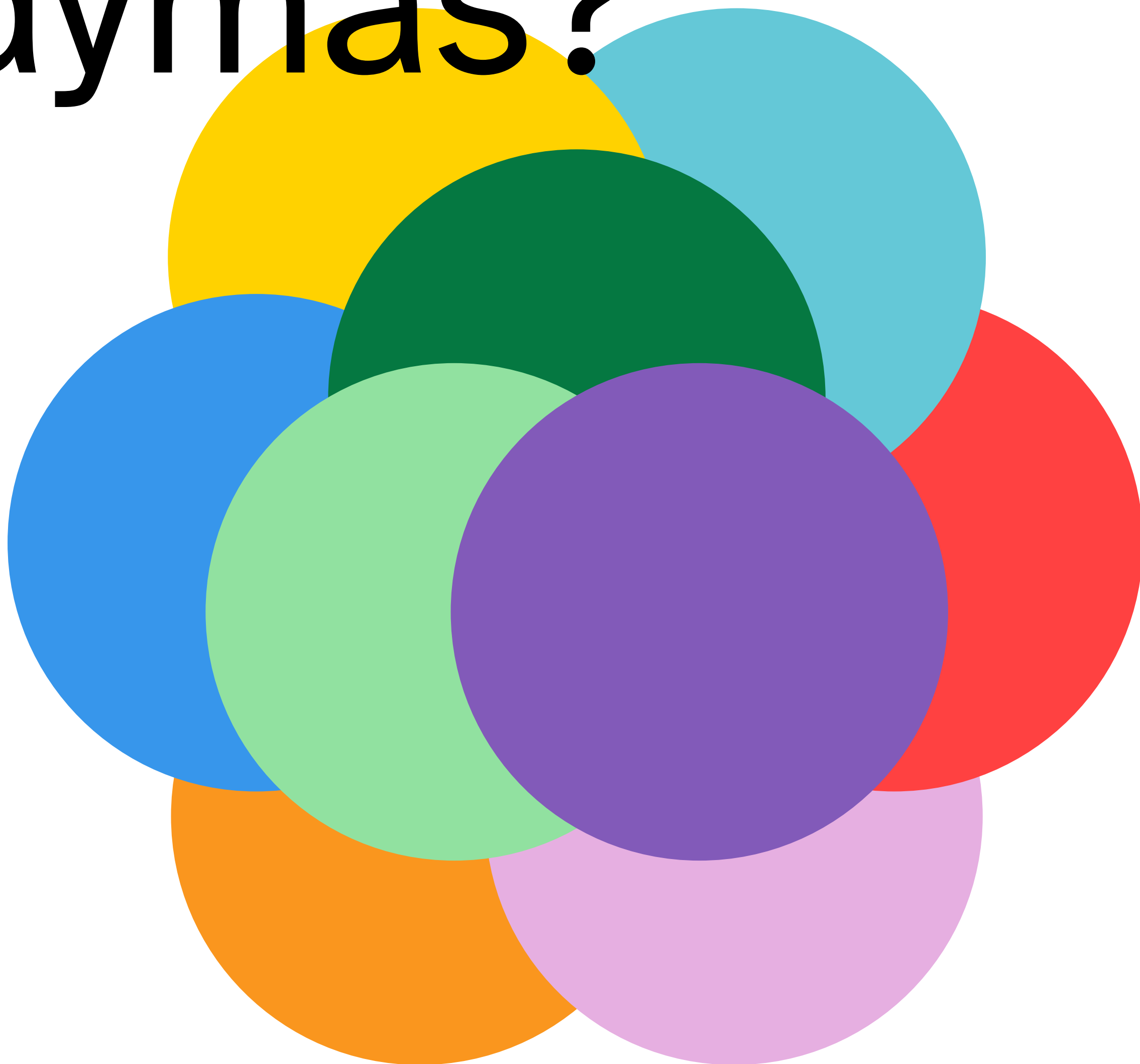
Skirtingi kartu

itrauktis

Turinys

Ką reiškia įtraukusis ugdymas?	3
Kuo naudingas įtraukusis ugdymas?	4
Poreikių įvairovė	5
Įtraukiojo ugdymo raida	7
Įtraukusis ugdymas mokykloms	10

Ką reiškia įtraukusis ugdymas?

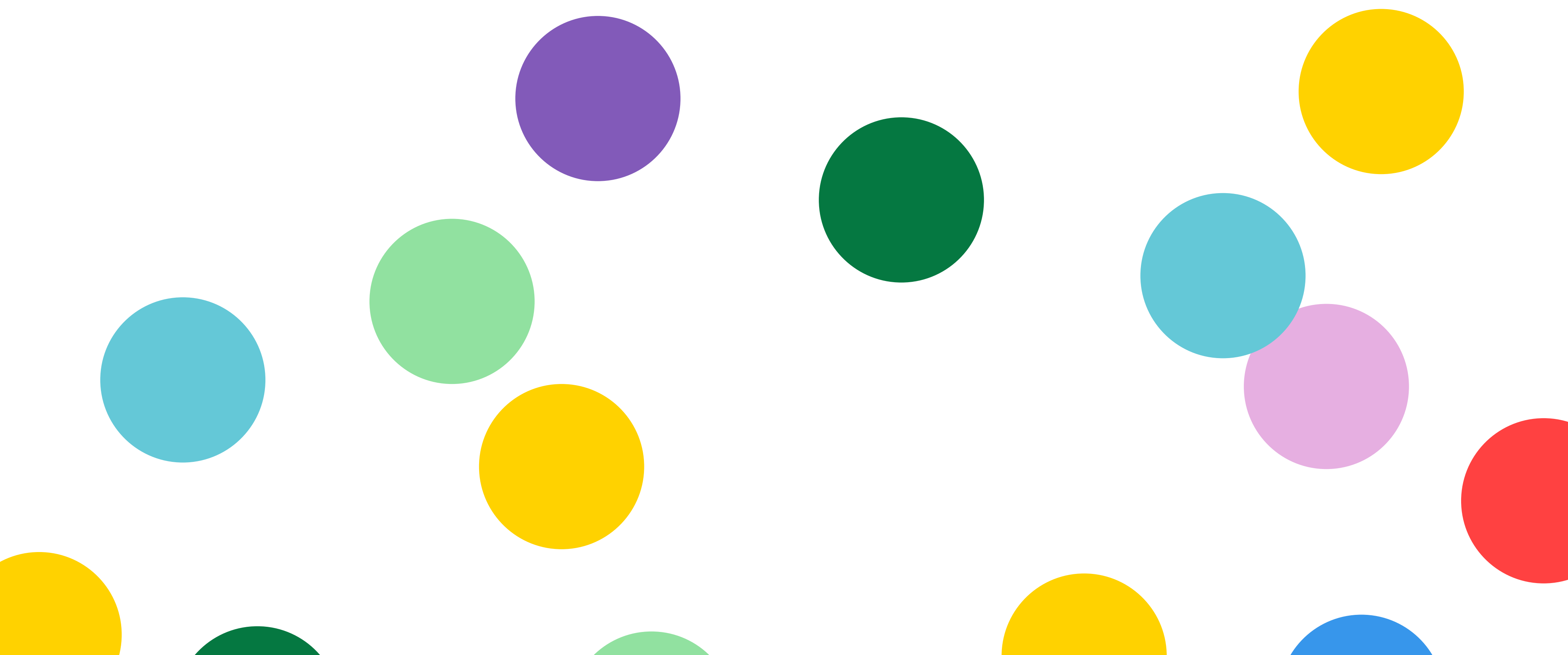
Įtraukusis ugdymas – tai galimybė skirtingiems vaikams mokytis kartu tose bendruomenėse, kuriose jie gyvena. Vaikai su įvairiais poreikiais gali tobulinti geriausias savo versijas, pažinti, priimti vieni kitus ir bendradarbiauti. Tai bus naudinga ir ateityje, prisijungus prie darbo rinkos ar kuriant šeiminius santykius.

Daugiau kaip 80% vaikų, turinčių specialiųjų ugdymo poreikių, su tinkamai parinkta pagalba gali mokytis pagal standartinę programą. Net ir didesnių iššūkių turintiems mokiniams įmanoma rasti galimybių mokytis to paties kaip ir jų bendraamžiams.

Kuo naudingas įtraukusis ugdymas?

Įtraukusis ugdymas yra naudingas visiems vaikams, nes kiekvienas iš jų pasižymi unikaliu pasaulio matymu ir savitu būdu bendrauti. Mokykla tampa vieta, kurioje ši įvairovė gali derėti ir nė vienas bendruomenės narys nėra dirbtinai išstumiamas.

Gali pasirodyti, kad įtraukusis ugdymas — tai tik švietimo politika, ugdymo programa ar mokymosi vietos mokiniui pritaikymas. Bet tai — kur kas daugiau: visų pirma įtraukusis ugdymas suteikia vaikui galimybę būti su kitais tokiam / tokiai, koks jis / ji yra, priklausyti draugų grupei, klasei, mokyklai, mokyklos bendruomenei. Svarbu, kad visi pripažintume, jog kiekvienas mokinytis yra vienodai svarbus. Mokinių įvairovė — tai galimybė augti, mažinti diskriminaciją ir tobulėti — tiek mokiniams, tiek mokytojams, tiek tėvams ir globėjams.

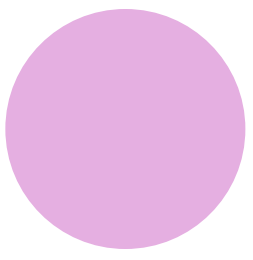

Poreikių įvairovė

Vienoje klasėje gali mokytis įvairių ugdymosi poreikių turintys vaikai: įprastos raidos, ypač gabūs, patiriantys mokymosi sunkumų. Svarbu kiekvienam suteikti jo galias ir gebėjimus atitinkantį ugdymą ir reikiamą pagalbą.

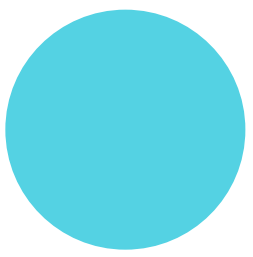
Kad kiekvienas mokinys gautų jo poreikius atitinkantį ugdymą ir reikiamą pagalbą, mokytojams reikia švietimo pagalbos ir kitų specialistų paramos. Todėl mokyklose dirba visa švietimo specialistų komanda, atsiranda daugiau mokytojų padėjėjų. Ši komanda talkina ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, bet ir visai mokyklos bendruomenei.

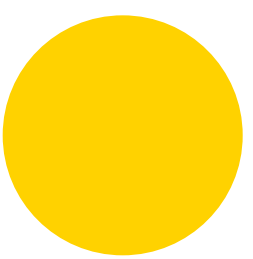
Negalia

Negalioms priskiriami raidos, sensorinių, fizinių funkcijų ir kiti įgimti ar įgyti sveikatos sutrikimai, kurie trukdo pažinti, tyrinėti aplinką, siekti akademinių žinių, trikdo socialinę, emocinę ir asmenybės raidą. Tai gali būti intelekto sutrikimai, regos sutrikimai, klausos sutrikimai, kochlearinių implantų naudojimas, judesio ir padėties bei neurologiniai sutrikimai, įvairiapusiai raidos sutrikimai, kurčneregystė, kompleksinė negalia.

Sutrikimai

Sutrikimams priskiriami mokymosi sutrikimai, elgesio ir emocijų sutrikimai, kalbos ir kalbėjimo sutrikimai bei kompleksiniai sutrikimai. Šie sutrikimai gali apsunkinti ugdymosi procesą. Jų turintiems mokiniams reikalingas ugdymo pritaikymas ir, atsižvelgiant į esamą sutrikimą, gali būti skiriama psichologo, logopedo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo ar mokytojo padėjėjo pagalba.

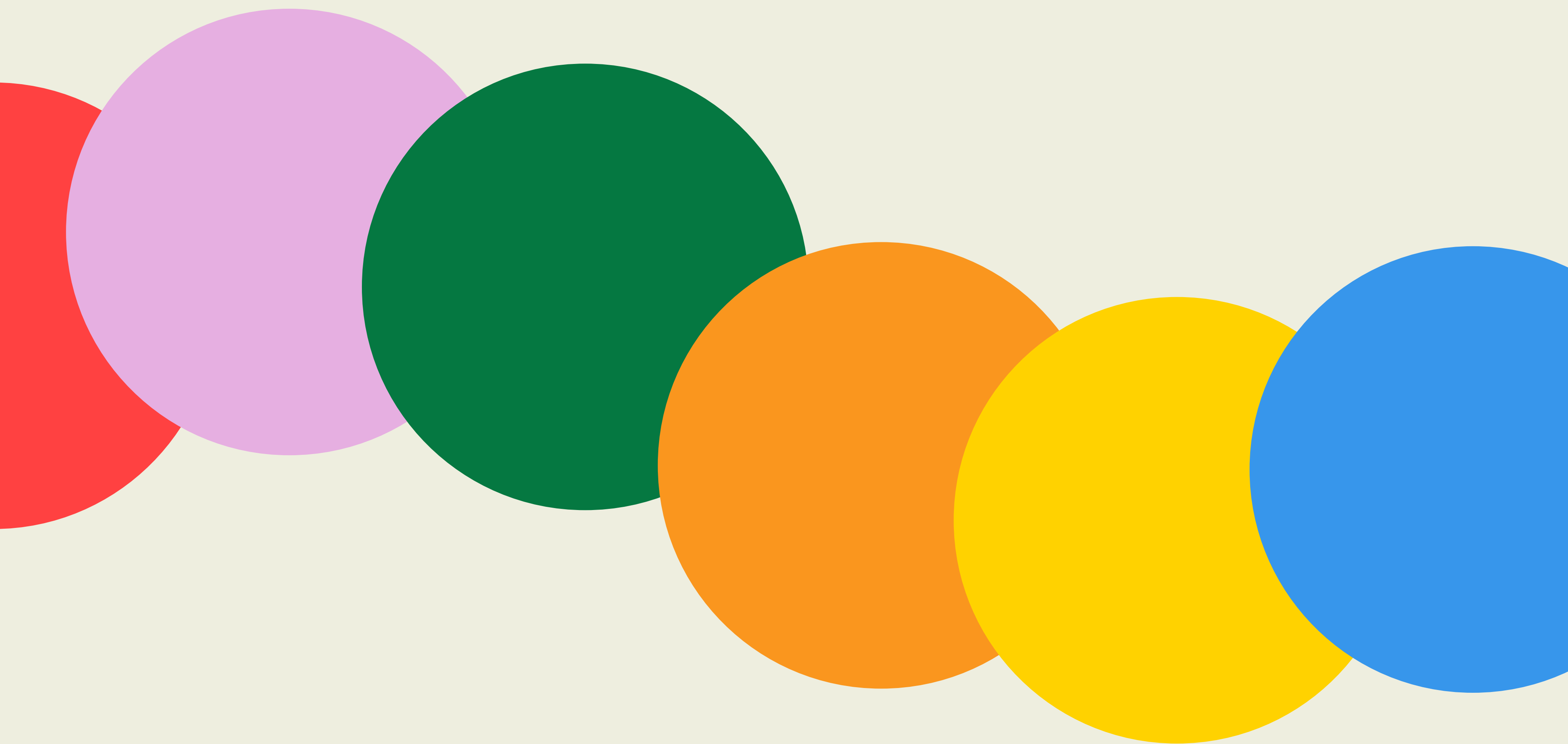
Mokymosi sunkumai

Mokymosi sunkumų kyla, kai dėl nepalankios (kultūrinės / kalbinės, pedagoginės, socialinės ir -ekonominės) aplinkos ar susidariusių aplinkybių apribojamos vaiko galimybės realizuoti savo gebėjimus įsisavinant ugdymosi programas. Sunkumai būna laikini, specialieji ugdymosi poreikiai, nustatyti dėl mokymosi sunkumų, gali būti įveikiami suteikiant atitinkamą socialinę, pedagoginę ir / ar psichologinę pagalbą.

Prie šių sunkumų priskiriami: mokymasis ne gimtąja kalba arba gyvenimas kitoje kultūrinėje / kalbinėje aplinkoje, sulėtėjusi raida, sveikatos problemos, nepalankūs aplinkos veiksniai, emocinės krizės. Prie mokymosi sunkumų priskiriami ir nerealizuoti ypatingi gabumai, kai vaiko pasiekimai neatitinka jo aukštų intelektinių gebėjimų dėl asmenybės ar aplinkos veiksnių.

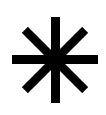
Įtraukiojo ugdymo raida

Įtraukusis ugdymas negali įvykti staiga, tai — palaipsniui vykstantis procesas, susidedantis iš daugybės dalių. Susivienijus vyriausybės atstovams, švietimo ir savivaldybių institucijoms, švietimo akademikams, ekspertams, konsultantams ir negalios bendruomenės atstovaujančioms organizacijoms, pirmieji konkretūs žingsniai Lietuvoje pradėti 2020 metais. Šis procesas yra ir bus vykdomas nenutrūkstamai. Kaip ir gerieji tarptautiniai įtraukties pavyzdžiai nėra užbaigti, nes įtrauktis yra kuriama nuolat.

Atnaujinti metodai

Kad vaikai turėtų kokybiškas mokymosi sąlygas, ugdymo procesai yra nuolat atnaujinami, investuojama į reikalingų ugdymo principų ir metodų kūrimą bei pritaikymą.

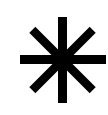
Parengtos universalios dizaino mokymuisi (UDM) gairės – kelrodės mokykloms, siekiančioms sukurti tokią mokymosi aplinką (turinį, ugdymo metodus ir būdus, vertinimo formas, infrastruktūrą), kurioje visi mokiniai turėtų galimybę sėkmingai mokytis pagal savo galimybes ir individualius ugdymosi poreikius.

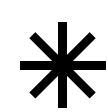
Parengta atmintinė mokykloms „Įtraukties link. Ką turi žinoti mokykla?“, kurioje pateiktos praktinių veiksmų kryptys, padedančios geriau pasirengti įtraukties principu grindžiamam ugdymui.

Atnaujinti specialiosios pedagoginės, socialinės pedagoginės, psichologinės pagalbos bei specialiosios pagalbos teikimo tvarkos aprašai bei kiti dokumentai, reglamentuojantys švietimo pagalbos teikimą mokyklose ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose (PPT). Taip pat nuo šiol PPT pažymas apie specialiuosius vaiko poreikius bus galima kelti į Mokinių registrą, tad ugdymo įstaigos informaciją gaus laiku, net ir vaikui keičiant mokyklas.

Sukurti mokinių įvairovei atvirų klasių / grupių ugdymo organizavimo ir įgyvendinimo modeliai. Atvirosios mokinių įvairovei klasės tikslas – sudaryti kuo geresnes sąlygas įvairių gebėjimų ir ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtraukčiai į bendrojo ugdymo mokyklas, suteikti kiekvienam vaikui jo poreikius atitinkantį ugdymą. Modeliams išbandyti skirta 2,2 milijono eurų.

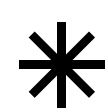
Mokinio padėjėjas tampa pagalbos mokiniui komandos dalimi. Jis įtraukiamas į individualaus ugdymo plano rengimą, supažindinamas su pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijomis ir geba jas įgyvendinti.

Infrastruktūros tobulinimas

Kad mokiniai įsitrauktų į ugdymo procesą, neužtenka pritaikyti tik jiems skirtos mokymosi vietos klasėje. Visa mokyklos aplinka bei patekimas į ją, įskaitant transportą, turi būti lengvai prieinami skirtingų galių turintiems mokiniams.

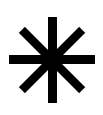
Lietuvos savivaldybės kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija yra įsipareigojusios asmenims su negalia kasmet pritaikyti po vieną bendrojo ugdymo mokyklą (tai patvirtinta 2020 metais pasirašytame memorandume „Dėl švietimo ir sveikatos priežiūros įstaigų prieinamumo“).

„Tūkstantmečio mokyklų“ programoje daugiau kaip 24 milijonai eurų numatyti bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūros gerinimui / pritaikymui ar naujos sukūrimui, taikant universalios dizaino principus.

Išvien su mokyklomis

Mokykloms tenka pagrindinė atsakomybė organizuojant įtraukujį ugdymą. Tačiau jos nėra vienos – visi kartu esame atsakingi už vaikų įtrauktį mūsų mokyklose.

2023 metais įsteigtas Lietuvos įtraukties švietime centras. Šis centras kuria įtraukiojo ugdymo strategijas ir padeda mokykloms jas diegti ugdymo procese, konsultuoja mokyklų bendruomenes elgesio ir (ar) emocijų, įvairiapusių raidos, mokymosi sutrikimų turinčių mokinių įtraukiojo ugdymo klausimais. Centras taip pat teikia metodinę pagalbą pedagoginėms psichologinėms tarnyboms ir regioniniams specialiojo ugdymo centrums.

Lietuvos įtraukties švietime centro stiprinimui 2024–2029 metais iš ES lėšų planuojama skirti 7 milijonus eurų; regioniniams įtraukties centrums — 5,5 milijono eurų.

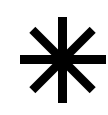
Daugiau švietimo pagalbos specialistų dirba mokyklose kartu su mokytojais: nuo 2012 metų jų skaičius Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigose padidėjo nuo 3396 iki 4228.

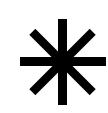
2021–2023 metais mokyklos aprūpintos 2440 specialiųjų mokymo ir techninės pagalbos priemonių rinkinių.

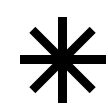
Nuo 2024 metų sausio keičiama mokinių skaičiavimo klasėje metodika: vienas mokinyss, turintis didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių ir besimokantis bendrojo ugdymo klasėje, prilyginamas dviem tos klasės mokiniams. Taigi, didžiausias nustatytas mokinių skaičius klasėje tokiu atveju sumažėja.

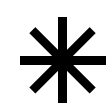
2024–2029 metais Lietuvos įtraukties švietime centras įgyvendina ES finansuojamą projektą „Įtraukties švietime stiprinimas (PASTIPRA)“. Organizuojamas regioninių specialiojo ugdymo centrų ir pedagoginės psichologinės tarnybos specialistų kvalifikacijos tobulinimas, atnaujinami mokinių pedagoginio psichologinio vertinimo instrumentai. Šio projekto metu skirti 3 milijonai eurų savivaldybėms įsigyti specialiąsias mokymo priemones.

„Tūkstantmečio mokyklų“ programoje iki 2026 metų suplanuota skirti 26 milijonus eurų mokyklų ugdymo procesui pritaikyti, priemonėms, mokytojų kvalifikacijai tobulinti, bendruomenių veikloms.

Įvairių sutrikimų ir su jais susijusio ugdymo organizavimo klausimais pagalbą mokykloms teikia Lietuvos įtraukties švietime centras, Lietuvos aklujų ir silpnaregių ugdymo centras, Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras bei „Diemedžio“ ugdymo centras. Šių įstaigų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti bei švietimo įtraukčiai didinti 2024–2029 metams iš ES lėšų yra skirta 2 milijonai eurų.

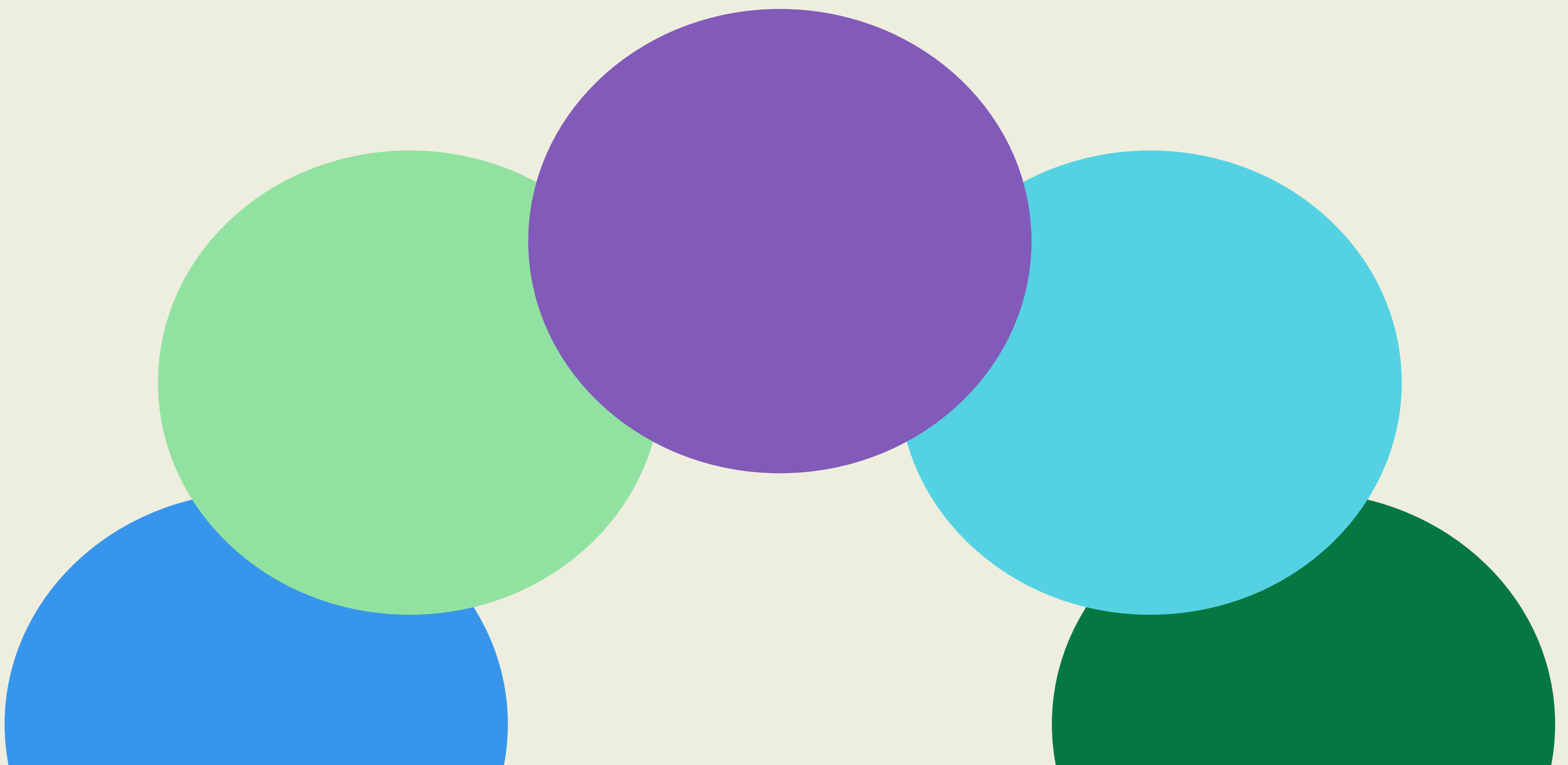

Jei mokiniui nepakanka tik mokykloje teikiamos švietimo pagalbos ugdymosi poreikiams tenkinti, kreipiamasi į pedagoginę psichologinę tarnybą (PPT). Tarnyba įvertina vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, skiria ugdymo pritaikymą ir (ar) švietimo pagalbą, parengia rekomendacijas ugdymo įstaigai. Jei mokyklai kyla iššūkių įgyvendinant šias rekomendacijas, ji gali kreiptis į regioninį specialiojo ugdymo centrą, kurio specialistai padeda ieškoti sprendimų.

Įtraukusis ugdymas mokykloms

Įtraukiojo ugdymo puoselėjimas klasėje ir mokykloje reikalauja didelių pastangų, kompetencijų ir mokyklų bendruomenės palaikymo. Šis procesas gali kelti nerimą, ypač jei manysite, kad jaučiate spaudimą pasiekti reikšmingų rezultatų iš karto. Tačiau svarbu nepamiršti, kad įtrauktis niekada nėra baigtinė – kartu su tobulinamais metodais sąmoningėja ir vaikai bei visa mokyklos bendruomenė.

Mokytojų kvalifikacijos kėlimas, naujų specialistų ruošimas, ugdymui skirtų priemonių parengimas, aplinkos pritaikymas – visi šie svarbūs procesai jau yra prasidėję ir nuosekliai tęsis, atsižvelgiant į mokinių poreikius. Mūsų visų tikslas – rūpintis kiekvieno vaiko emocine, fizine ir socialine gerove ir taip padėti jam gerai jaustis savo ugdymo kelyje.

Ar įmanoma sėkmingai įgyvendinti įtraukujį ugdymą?

Lietuvoje ir pasaulyje jau egzistuoja daug mokyklų, kurios sėkmingai taiko įtraukiojo ugdymo nuostatas švietime. Pasaulio lyderėmis įtraukiojo ugdymo srityje laikomos šios šalys: Kanada, Portugalija, Austrija, Naujoji Zelandija, Suomija, Švedija, Nyderlandai. Šių ir daugelio kitų šalių pasiekimai, nepaisant kultūrinių, socialinių ir ekonominių skirtumų, yra ne tik gerųjų praktikų kelrodžiai, bet ir apčiuopiami įrodymai, kad įtraukusis ugdymas yra įmanomas.

Įtrauktis veikia, nes suteikia vaikams tai, ko mes visi norime ir ko mums visiems reikia, – priklausymo bendruomenei jausmą. Ji taip pat skatina mokinius tapti atvirais ir tolerantiškais piliečiais, kurie gali drauge gyventi taikoje ir harmonijoje. Sukurti įtraukią klasę, kurioje kiekvienas jaustųsi vertinamas, yra neįtikėtinais reikšminga. Galbūt nelaikysite savęs geriausiu mokytoju pasaulyje, tačiau galite būti geriausiu mokytoju vaiko gyvenime. Tokiu, kurį jis visada prisimins kaip padariusį didžiausią įtaką — įtraukusį ir padėjusį jaustis saugiam ir vertinamam.

Ką daryti, jei vaikui reikia tik mokymosi pagalbos — per pamokas kyla neaiškumų, lieka spragų?

Mokinys gali gauti mokymosi pagalbą, vadovaujantis bendraisiais ugdymo planais. Kiekvienai priešmokyklinio ugdymo grupei, pradinio ir pagrindinio ugdymo klasei skirtos 2–3 valandos per savaitę mokymosi pagalbai. Konsultacijos gali vykti pagal poreikį, pagal dalyką — klasėms, grupėms ar individualiai.

Kas, jeigu tėvai abejoja įtraukiuoju ugdymu?

Tėvai gali nerimauti dėl besikeičiančių ugdymo modelių ir jų poveikio vaikams. Dažniausiai šis nerimas gali atsirasti dėl nežinojimo, turimos asmeninės patirties mokykloje, stereotipų, neigiamų nuostatų ar informacijos stygiaus. Organizuojant ugdymo procesą, kartais galite jausti nepakankamą vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, tėvų įsitraukimą ir pagalbą. Tėvai ne visuomet nori ar gali siūlomas praktikas perkelti į namus. Taip pat galite susidurti su įprastos raidos vaikų tėvų neigiamu požiūriu į sunkumų turintį vaiką bei papildomo jūsų dėmesio vaikui poreikiu.

Jūsų, kaip mokyklos atstovų, užduotis – aiškiai išsakyti pasitikėjimą įtraukties procesu bei parodyti gebėjimus jį įgyvendinti. Įtraukiajame ugdyme labai svarbi abipusiu įsipareigojimu, pasitikėjimu ir pagarba grįsta partnerystė su tėvais. Kai tėvai ir mokytojai dirba kaip partneriai, jie gali pakeisti požiūrį ir sukurti mokyklos kultūrą, kurioje visiems be išimčių būtų aišku, kad kiekvienas vaikas yra jos dalis. Tokią kultūrą, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi atlieptas pagal individualius ugdymosi poreikius ir patiria sėkmę. Nerimas susijęs su nežinomybe, tad, kai atsakome į klausimus „kas vyksta?“, „kodėl vyksta?“ ir „ką man reikės daryti?“, pasidaro ramiau.

Kada vaikas turi specialiųjų ugdymosi poreikių?

- * vaikai, turintys negalių
- * vaikai, turintys sutrikimų
- * vaikai, turintys mokymosi sunkumų
- * itin gabūs vaikai

Kaip yra nustatomi specialieji ugdymosi poreikiai?

Vaikui gali būti sudėtinga susikaupti, suprasti ir atlikti paskirtas užduotis, mokytis naujų dalykų, laikytis sutartų taisyklių ir nustatytų ribų, bendrauti su kitais vaikais ir mokytojais. Taip pat gali išryškėti skaitymo, rašymo, skaičiavimo sunkumai. Pirmieji ugdymosi sunkumus dažniausiai pastebi auklėtojai ar mokytojai. Vaiko ugdymosi situacija aptariama su tėvais (globėjais, rūpintojais), teikiama mokymosi pagalba bendradarbiaujant su ugdymo įstaigoje dirbančiais švietimo pagalbos specialistais.

Jei vaikas, gaudamas auklėtojo ar mokytojo pagalbą ir toliau patiria nesėkmes, tėvams sutikus, kreipiamasi į ugdymo įstaigos vaiko gerovės komisiją dėl pirminio specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo. Vaiko gerovės komisija, esant poreikiui, dėl išsamesnio vaiko gebėjimų įvertinimo, specialiųjų ugdymosi poreikių lygio nustatymo ir rekomendacijų ugdymui, gavusi tėvų sutikimą, kreipiasi į pedagoginę psichologinę tarnybą. Tarnyboje yra atliekamas vaiko pedagoginis psichologinis vertinimas. Atlikus įvertinimą, su tėvais (globėjais, rūpintojais) ir / ar mokytojais aptariami gauti rezultatai, pateikiamos išsamios išvados apie mokinio stiprias ir silpnas puses, rekomenduojama vaikui reikalinga pagalba ir tinkamiausi ugdymo būdai.

www.itrauktis.lt

